

การจัดการเรียนรู้ในโลกยุคใหม่เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะคนยุคใหม่ Management of Learning in Modern World to Enhance The Characteristics of The New Generation

อรทัย รุ่งวชิรา¹ เสวตากรณี ตั้งวันเจริญ^{2*} กาญจนนา เกียรติกาญจน์³

Orathai Rungwachira¹ Sawetaporn Tangwancharoen² Kanchana Kiatkanon³

^{1,3}วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

College of Nursing and Health, Suan Sunanta Rajabhat University

²สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Social Studies Program, Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University

*Corresponding author e-mail: orathai.ru@ssru.ac.th

(Received: 4 August 2021, Revised: 29 August 2021, Accepted: 29 August 2021)

บทคัดย่อ

ปัจจุบันประเทศไทยเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 และมีการใช้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ในการขับเคลื่อนประเทศด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรมไปสู่ความ “มั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน” ดังนั้นระบบการศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะของคนยุคใหม่ โดยเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมสำหรับศตวรรษที่ 21 และมีคุณลักษณะตามที่มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 กำหนด คือ เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และ พลเมืองที่เข้มแข็ง เพื่อให้ผู้เรียนยุคใหม่สามารถ “ธำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก” การจะพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ ดังกล่าว สถาบันการศึกษา และครูผู้สอนต้องมีการปรับเปลี่ยนพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในโลกยุคใหม่นี้ ตั้งแต่พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนไป พัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ มีการนำนวัตกรรมสื่อการสอนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และประเมินผลให้สอดคล้องกับหลักสูตร ประเมินตามสภาพความเป็นจริง ที่เน้นเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เกิดผลลัพธ์ของคุณลักษณะคนยุคใหม่

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้ในโลกยุคใหม่, คุณลักษณะคนยุคใหม่

ABSTRACT

In the 21st century, Thailand 4.0 policy was developed to lead the country towards "prosperity, stability and sustainability" with technology, creativity, and innovation. Therefore, the education system needs to be adapted to develop learners to have the characteristics of the people of the new generation. By preparing students with 21st century skills and attributes as required by National Education Standards 2018, they will be learners, innovators, and active citizens. "Be Thai and be competitive on the world stage" In developing such traits, educational institutions and teachers must adapt to improve learning management in the modern world. Since the development of the curriculum in relation to social change. Develop new teaching technology and learning management, Innovative teaching materials are used for teaching and learning and assess according to the curriculum and focus on improving authentic assessment of learning outcomes of learners.

Keywords: learning management in the new era, characteristics of the new era

บทนำ

“วิชาความรู้อันพึงประสงค์นั้น ได้แก่วิชาและความรู้ที่ถูกต้อง ชัดเจน แม่นยำชำนาญ นำไปใช้การเป็นประโยชน์ได้พอเหมาะพอควร ทันทต่อเหตุการณ์อย่างมีประสิทธิภาพ เราจะสร้างเสริมความรู้ อย่างนี้ขึ้นได้อย่างไร เบื้องต้นจะต้องเลิกคิดว่าเรียนวิชาไว้เพื่อสอบไล่ เพราะในชีวิตของเราเราไม่ได้อยู่กับการกาผิดกาถูกในข้อสอบ หากแต่อยู่กับการทำงานและการวินิจฉัยปัญหาสารพัดทางที่ถูก เราจะต้องชวนขยายเปิดตาเปิดใจให้เรียนรู้อยู่เสมอ ทั้งโดยทางกว้างและทางลึก เมื่อรู้แล้ว ก็นำมาคิดพิจารณาให้เห็นประเด็น ให้เห็นส่วนที่เป็นเหตุ ส่วนที่เป็นผล ให้เห็นลำดับ ความเกาะเกี่ยวต่อเนื่องแห่งเหตุและผลนั้น ๆ ไปจนตลอดให้เข้าใจโดยชัดเจนแน่นอน เพื่อให้สามารถสำเนียงกำหนดและจดจำไว้ได้ทั้งส่วนที่เป็นหลักเป็นทฤษฎีทั้งส่วนเรื่องราวหรือรายละเอียด จักได้สามารถนำไปสั่งสอนผู้อื่น และนำไปเทียบเคียงใช้ให้เป็นประโยชน์ในการงาน หรือการคิดอ่านแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตต่อไป” (วงเดือน นาราสาจจ์, 2559, น. 4)

พระบรมราชาโฆวาท พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วันที่ 26 มิถุนายน 2523 จะเห็นได้ว่า พระบรมราชาโฆวาทข้างต้น องค์ที่ยกมานี้ สะท้อนให้เห็นแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการศึกษา และการจัดการเรียนรู้ ให้อูู้ให้อูู้ถูกต้อง เรียนรู้อยู่เสมอ นำความรู้มาสู่ความคิดอย่างมีเหตุผล และคิดแก้ปัญหา ซึ่งยังคงนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของคนยุคใหม่ได้เป็นอย่างดี

ปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการก้าวเข้าสู่โลกยุคดิจิทัลอย่างเต็มตัวประกอบกับรัฐบาลได้ประกาศนโยบาย Thailand 4.0 ซึ่งมีหัวใจสำคัญคือ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม มีการขับเคลื่อนประเทศด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรมไปสู่ความ “มั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน” ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในโลกยุคใหม่ จะต้องมีการปรับเปลี่ยน ถ้าการเรียนการสอนของครูอาจารย์ยังคงเน้นการถ่ายทอดวิชาความรู้ เป็นลักษณะสั่งสอน ความรู้ ความจำ เพื่อนำไปสอบ ย่อมส่งผลให้ผู้เรียนขาดทักษะด้านความคิด วิจาร์ณญาณ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดไม่เป็น และไม่สามารถแก้ปัญหา การขับเคลื่อนประเทศด้วยนวัตกรรมก็เป็นไปได้ยาก ประกอบกับปัจจุบันเป็นยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นโลกของเศรษฐกิจการค้า โลกาภิวัตน์ และเครือข่าย ความเป็นเมือง การมีอายุยืนยาว ล้วนส่งผลต่อการดำรงชีพของคนในสังคม ผู้มีชีวิตอยู่ต้องปรับตัวให้สามารถดำรงอยู่ได้ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้องค์ความรู้เดิมย่อมไม่เพียงพอต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาทางการศึกษา การจัดการเรียนรู้ในยุคใหม่จึงสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ในอนาคต

คุณลักษณะคนยุคใหม่

จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด ทำให้วิทยาการทางการศึกษา และการจัดการเรียนรู้ต้องปรับเปลี่ยน ส่งผลให้วงการการศึกษาของประเทศไทย นำโดยสำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา (2561) ได้ดำเนินการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ซึ่งถือเป็น ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์ของคนไทย เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งใช้เป็นกรอบ สำหรับการสร้างคนไทย 4.0 ตามบริบทของท้องถิ่นและสถานศึกษา โดยมีสาระสำคัญสอดคล้องกับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545, ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ.2561-2580, แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2565 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579 มี จุดมุ่งหมายเพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่ง ใช้เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาผู้เรียนไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ของการศึกษา โดยพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีลักษณะ 3 ด้าน ได้แก่

1. ผู้เรียนรู้ หมายถึง เป็นผู้มีความเพียร ใฝ่เรียนรู้ และมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อก้าว ทันโลกยุคดิจิทัล และโลกในอนาคต

2. ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นผู้ที่มีทักษะทางปัญญา ทักษะศตวรรษที่ 21 ความฉลาดดิจิทัล ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะข้ามวัฒนธรรม สมรรถนะการบูรณาการข้ามศาสตร์ เพื่อร่วมสร้างสรรค์ และพัฒนานวัตกรรม

3. พลเมืองที่เข้มแข็ง เป็นผู้มีความรักชาติ รักท้องถิ่น รู้ถูกผิด มีจิตสำนึก มีจิตอาสา มีส่วนร่วม ในการพัฒนาชาติ และอยู่ร่วมในสังคมไทยและประชาคมโลกอย่างสันติ

นอกจากนี้ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ก็สำคัญ เพราะศตวรรษที่ 21 นี้เป็นยุคเทคโนโลยี สารสนเทศ จำนวนความรู้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทุกวัน ผู้เรียนที่ท่องเก่ง เรียนเก่งอย่างเดียวไม่พอ แต่ต้อง เป็นผู้ใฝ่รู้ อยากเรียนรู้ของใหม่ และรู้วิธีที่จะเรียนรู้ด้วย และต้องมีทักษะการใช้ชีวิตที่ดีด้วย ดังนั้น คุณลักษณะของคนยุคใหม่ จึงต้องมีทักษะศตวรรษที่ 21 รวมด้วย ได้แก่ มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และมีทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะความร่วมมือและการ ทำงานเป็นทีม ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านความเข้าใจความต่างของ วัฒนธรรม ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะอาชีพและการเรียนรู้ ความมีเมตตา กรุณา วินัย คุณธรรมละจริยธรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561)

การที่ประเทศไทยเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 และมีการใช้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ในการขับเคลื่อน ประเทศ การเตรียมผู้เรียนให้พร้อมในยุคใหม่นี้ จึงต้องเตรียมผู้เรียนให้มีทักษะศตวรรษที่ 21 และมี คุณลักษณะตามที่มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 กำหนด เพื่อให้ผู้เรียนยุคใหม่ สามารถ “ดำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก”

การจัดการเรียนรู้ในโลกยุคใหม่

การจัดการเรียนรู้ในโลกยุคใหม่ไม่ใช่เป็นเพียงการให้ความรู้กับผู้เรียนเท่านั้น แต่เป็นการเตรียมมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2559: 10-11) สอนให้มีความรู้คู่คุณธรรม ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ครั้งที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตราที่ 81 ระบุให้รัฐต้องจัดการศึกษา อบรม และสนับสนุนให้จัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม สร้างเสริมความรู้ และปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้น การจัดการเรียนรู้จึงต้องพัฒนาทักษะที่สำคัญในการดำเนินชีวิต และสร้างทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และคุณลักษณะตามที่มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 กำหนด

สถาบันการศึกษา และครูผู้สอนควรต้องจัดการศึกษา/จัดการเรียนรู้ไปในทิศทางเชิงสร้างสรรค์ โดยการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ได้ ในบทความนี้ ผู้เขียนขอเสนอ ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้ในโลกยุคใหม่ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะคนยุคใหม่ ดังนี้

1. หลักสูตร

หลักสูตรเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการจัดการศึกษา เพราะเป็นการขยายแนวคิดในการจัดการศึกษา หรือปรัชญาการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ ดังที่ Saylor, Galen J., Alexander. William M., & Lewis. Arthur J. (1981, p. 8) ได้ให้ความหมายหลักสูตรว่า เป็นแผนสำหรับกำหนดโอกาสการเรียนรู้ให้บุคคลได้รับการศึกษา หลักสูตรต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยไม่สามารถกำหนดไว้ตายตัวได้

ไทยแลนด์ 4.0 เป็นโมเดลในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยต้องมีนวัตกรรมเป็นของตนเอง เป็นยุคเทคโนโลยี มีความคิดสร้างสรรค์ และ สร้างนวัตกรรม เน้นการสร้างให้คนไทยสามารถคิดเองได้ การจัดหลักสูตรต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับผลลัพธ์ของผู้เรียนที่เปลี่ยนไปตามสภาพสังคม มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างสรรค์นวัตกรรมและการวิจัยด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถแข่งขันของประเทศ ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตร จึงต้องเริ่มจากการสำรวจความต้องการของสังคม นำมาสู่การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู โดยครูต้องฝึกให้ผู้เรียนใช้ทักษะการคิดมากกว่าการใช้ความจำ ให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และใช้สถานการณ์ปัญหาเป็นฐานในการเรียนรู้ และใช้การเรียนรู้เชิงรุก ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหาที่ได้รับมอบหมายอย่างมีกระบวนการและมีขั้นตอน ซึ่งจะทำได้มาซึ่งความรู้ที่ทันต่อเหตุการณ์และเป็นความรู้ที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้จริง (เอกนถน บางท่าไม้. 2561: 34 อ้างอิงจาก Walton, H. and Matthews, M., 1989) สถาบันการศึกษาควรมีการส่งเสริมการเรียนการสอน และนำ “STEM Education (Science, Technology, Engineering, Mathematics)” มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ในศาสตร์เหล่านี้ (STEM) ไปบูรณาการและพัฒนา นวัตกรรม (Innovation) หลักสูตรทุกระดับควรมีการสอนเรื่องความดีและคุณธรรมควบคู่ไปกับการ

สอนเรื่องขององค์ความรู้ เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักแยกแยะความดีกับความชั่ว ให้รู้จักแบ่งปัน มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีความละเอียดหรือเกรงกลัวต่อบาป เพราะคุณธรรมเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ นอกจากนี้ระบบการประเมินก็ควรให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับหลักสูตรด้วย โดยเฉพาะข้อสอบที่ใช้วัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ควรเป็นข้อสอบอัตนัยหรือเป็นสถานการณ์ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นในลักษณะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดแก้ปัญหา เพื่อผลลัพธ์คุณลักษณะคนยุคใหม่

2. การจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอน เป็นการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีประสบการณ์ตามความมุ่งหมายของหลักสูตร สอดคล้องกับจุดประสงค์เนื้อหาวิชา และผลลัพธ์คุณลักษณะของผู้เรียน รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2559: 10; ธนวัฒน์ ศรีไพโรจน์และคณะ. 2561 : 98) กล่าวว่าการศึกษาในยุค Thailand 4.0 ควรเป็นการสร้างคนหรือผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้วยเช่นกัน ดังนั้น การกำหนดสมรรถนะและบทบาทของครูผู้สอนในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากคุณภาพของครูผู้สอนมักเป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จทางการศึกษา

การจัดการเรียนการสอนในยุคใหม่ ยุคไทยแลนด์ 4.0 และยุคศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวข้ามสาระวิชา ไปสู่การเรียนรู้ ซึ่งครูจะเป็นผู้สอนโดยการบอกเล่าความรู้ไม่ได้ แต่ต้องจัดกระบวนการสร้างประสบการณ์ทางตรงให้ผู้เรียน และสนับสนุนให้เรียนรู้ด้วยตนเองในผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างหลากหลาย โดยครูเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ ปรับเปลี่ยนตัวเองเป็นผู้ฝึกสอน (Coach) และอำนวยความสะดวก (Facilitator) ครูควรกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนสนใจในการเรียนรู้ โดยครูควรจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้ลงมือปฏิบัติ และรู้วิธีแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ จนทำให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อสร้างผลผลิตหรือนวัตกรรมต่าง ๆ ขึ้นมาได้ เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของประเทศ ครูต้องสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระหายใคร่รู้ อยากค้นหาคำตอบ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนกลายเป็น “Active Learner” โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้โดยยึดปัญหาเป็นฐาน (Problem Base Learning = PBL) ซึ่ง ดิเรก พรสีมา (2559) กล่าวว่า การเรียนรู้โดยยึดปัญหาเป็นฐาน ผู้เรียนอาจค้นหาคำตอบได้จากห้องทดลอง ห้องปฏิบัติการ แพลงสาธิต โรงงาน สถานประกอบการ จึงทำให้เกิดคำว่า “Work-based Learning” หรือ “Work-integrated Learning” ขึ้น และสถานประกอบการเหล่านี้ก็จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของห้องเรียนในยุค 4.0 และจากการจัดการเรียนรู้โดยยึดปัญหาเป็นฐานนี้ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์ที่เป็นปัญหาจริง และร่วมกันคิดหาทางแก้ปัญหาต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมี

ความหมาย (Meaningful Learning) และนำไปสู่การพัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (ทีศนา แชมมณี, 2553: 137)

นอกจากนี้ ในการจัดการเรียนการสอนควรใช้วิธีการสอนแบบใหม่ ๆ ที่สามารถตอบสนองการเรียนรู้รายบุคคล คำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ครั้งที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตราที่ 24 ที่ว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้ต้องจัดเนื้อหา กิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และมาตรา 22 ที่ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ครูควรจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต การทำโครงการ เน้นการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาไม่เน้นการจดจำข้อมูล ฝึกทักษะให้ผู้เรียนรักการอ่าน การค้นคว้าความรู้ รู้จักประเมิน ติความวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมาใช้ด้วยตนเอง จะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนการสอนในโลกยุคใหม่ ยุคศตวรรษที่ 21 ต่างจากสมัยเดิม ดังแสดงในตารางที่ 1 (ปราณี อ่อนศรี, 2558: 10 อ้างอิงจาก Trill, B.F. 2009)

ตารางที่ 1 การจัดการเรียนการสอนแบบเดิมและในศตวรรษที่ 21

การจัดการเรียนการสอนแบบเดิม	การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21
1. ครูเป็นศูนย์กลาง	1. ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
2. การสอนโดยตรง	2. เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
3. เน้นความรู้	3. เน้นทักษะ
4. เน้นเนื้อหาสาระ	4. เน้นกระบวนการ
5. เน้นทักษะพื้นฐาน	5. เน้นทักษะการประยุกต์
6. เน้นทฤษฎี	6. เน้นการปฏิบัติ
7. เน้นความจริงและศาสตร์	7. เน้นคำถามและปัญหา
8. เน้นหลักสูตร	8. เน้นโครงการ
9. มีการกำหนดระยะเวลา	9. เรียนได้ตามสะดวก
10. หลักสูตรเดียวสำหรับทุกคน	10. เน้นรายบุคคล
11. เน้นการแข่งขัน	11. เน้นความร่วมมือ
12. เป็นการเรียนในห้องเรียน	12. เป็นการเรียนในชุมชน
13. เป็นการใช้ตำรา	13. เน้นการใช้ web
14. เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์	14. เน้นการประเมินพัฒนาการ
15. เรียนรู้เพื่อศึกษาเล่าเรียน	15. เรียนรู้เพื่อชีวิต

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะคนยุคใหม่ นอกเหนือจากการปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดการเรียนการสอนแล้ว ครูต้องเข้าใจศาสตร์การสอน(Pedagogical Practices) ด้วย เพื่อนำมาใช้เป็นแนวปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนสำหรับครู ดังเช่นการศึกษาประเทศสิงคโปร์ ได้กำหนด

แนวปฏิบัติที่สะท้อนความเข้าใจในศาสตร์การสอน สำหรับครูสิงคโปร์ ดังนี้ (อรรถพล อนันตวรสกุล, 2560)

- 1) การสร้างวัฒนธรรมชั้นเรียนเชิงบวก (Positive Classroom Culture) ประกอบด้วย การสร้างปฏิสัมพันธ์และการเกื้อกูลกัน, การริเริ่มและคงไว้ซึ่งวินัยเชิงบวก, การกำหนดความคาดหวังและแนวปฏิบัติของชั้นเรียน, การสร้างความไว้วางใจ, การสร้างความเชื่อมั่น เสริมพลังแก่ผู้เรียน
- 2) การเตรียมความพร้อมบทเรียน (Lesson Preparation) ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนของบทเรียน, การพิจารณาทำความเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล, การคัดสรรและจัดลำดับสาระความรู้, การตัดสินใจเลือกยุทธศาสตร์การสอน, การวางแผนการใช้คำถามหลักในการสอน, การวางลำดับกิจกรรมของบทเรียน, การตัดสินใจเลือกอุปกรณ์และข้อมูลประกอบการเรียนรู้
- 3) การจัดการบทเรียน (Lesson Enactment) ได้แก่ การทบทวนความรู้พื้นฐานก่อนเริ่มเรียน, การสร้างความสนใจ, การสนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในบทเรียน, การปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์จริง, การให้คำอธิบายขั้นตอนต่าง ๆ อย่างชัดเจน, การสร้างบรรยากาศที่ตื่นตัวและตื่นไหว, การเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ, การใช้คำถามเพื่อการเรียนรู้, การสรุปบทเรียน
- 4) การประเมินผลและการให้ผลป้อนกลับ (Assessment and Feedback) ได้แก่ การกำหนดภาระงานที่มีความหมาย, การตรวจสอบความเข้าใจและการให้ข้อมูลป้อนกลับ, การสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

3. สื่อการสอน

จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์เครือข่ายและเทคโนโลยีโทรคมนาคม ประกอบกับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ที่ต้องเป็นผู้สร้างนวัตกรรม ครูจึงควรพัฒนานวัตกรรมสื่อการสอนให้ทันสมัย ตอบสนองผู้เรียนในยุคดิจิทัล ซึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นกลุ่ม Generation Z เป็นคนที่เกิดหลังจากปี ค.ศ. 1995 หรือปี พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา เด็ก ๆ กลุ่มนี้จะเติบโตมาพร้อมกับสิ่งอำนวยความสะดวก มีความสามารถในการใช้งานเทคโนโลยีต่าง ๆ และเรียนรู้ได้เร็ว ดังนั้นครูต้องพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้ทันสมัย โดยนำเทคโนโลยีเหล่านี้มาใช้ในการผลิตสื่อการเรียนการสอนเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ สร้างนวัตกรรมสื่อการสอน ได้แก่ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) มัลติมีเดีย การประชุมทางไกล ชุดการสอน วีดิทัศน์แบบมีปฏิสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยคุณลักษณะของครูทางด้านเทคโนโลยีในยุคศตวรรษที่ 21 หรือเรียกว่า e-Teacher จะประกอบด้วย 9 คุณลักษณะที่ครูพึงปฏิบัติ ดังนี้ (เยาวเรศ ภัคศิจิตร, 2557)

- 1) Experience คือ มีประสบการณ์การเรียนรู้แบบใหม่ สามารถใช้เครื่องมือต่าง ๆ เช่น Internet , e-Mail, การใช้ CD
- 2) Extended คือ มีทักษะการค้นหาคำรู้ได้ตลอดเวลา เพราะ อินเทอร์เน็ต สามารถใช้ได้ตลอด 24 ชั่วโมง ที่ไหนก็ได้ โดยใช้เทคโนโลยีในการค้นคว้า
- 3) Expanded คือ การขยายผลของความรู้ที่ผู้เรียน ประชาชนทั่วไป และชุมชน สามารถถ่ายทอดความรู้ลง VDO หรือบน Web เพื่อให้เกิดการเพิ่มความรู้ที่เป็นประโยชน์ของผู้คนโดยรวม
- 4) Exploration คือ สามารถเลือกเนื้อหาที่ทันสมัย เอกสารอ้างอิง ค้นคว้าทั้งสาระและบันเทิง เพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เพื่อนำมาออกแบบการเรียนการสอน
- 5) Evaluation คือ เป็นนักประเมินที่ดี สามารถใช้เทคโนโลยีในการประเมินผล
- 6) End-User คือ เป็นผู้ใช้ปลายทางที่ดี เช่น สามารถ Browse ไป Web Site ที่มีคุณค่าบนอินเทอร์เน็ตและเป็นผู้ใช้เทคโนโลยีได้อย่างหลากหลาย
- 7) Enabler คือ สามารถใช้เทคโนโลยีสร้างบทเรียนและเนื้อหาเพิ่มเติมมาใช้ในการประกอบการเรียนการสอน เป็นการจูงใจให้นักเรียนสนใจในการเรียนมากขึ้น
- 8) Engagement คือ ครูที่ร่วมมือกันแลกเปลี่ยนความเห็น หาแนวร่วม เพื่อให้เกิดชุมชน เช่น การคุยกันบน Web ทำให้มีความคิดใหม่ๆ เกิดชุมชนครูบน Web
- 9) Efficient and Effective คือ ครูที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จะต้องเป็นผู้ใช้เทคโนโลยีได้อย่างคล่องแคล่ว เป็นผู้ผลิต ผู้กระจาย และผู้ใช้ความรู้

4. การประเมินผล

ควรปรับเปลี่ยนระบบการวัดผลประเมินผลที่เน้นการจำเนื้อหา ควรใช้วิธีการประเมินการปฏิบัติงาน หรือการประเมินการทำงานตามสภาพจริง การประเมินผลผู้เรียน ควรประเมินความเข้าใจ โดยวัดความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ และ ความเข้าใจเชิงลึก ไปแก้ปัญหาที่เผชิญในชีวิตจริง (สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และ คณะ, 2556) เน้นการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ประเมินอย่างสร้างสรรค์ สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนารการเรียนรู้ของผู้เรียน และการประเมินผลผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะคนยุคใหม่ นั้น ต้องเป็นการวัดและประเมินผลสภาพที่แท้จริงของผู้เรียนเป็นพื้นฐานของเหตุการณ์ในชีวิตจริง ยึดการปฏิบัติเป็นสำคัญและสัมพันธ์กับการจัดการเรียนรู้ เน้นพัฒนาการที่ปรากฏให้เห็น ผู้เกี่ยวข้องในการประเมินมีหลายฝ่ายและเกิดขึ้นในทุกบริบททั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนหรือสถานที่อื่น ๆ มีการบูรณาการอยู่ในกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างแนบเนียนและเหมาะสม มีการประเมินทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ สร้างความสมดุลในการประเมินผลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เน้นการนำประโยชน์ของผลสะท้อนจากการปฏิบัติของผู้เรียนนำมาปรับปรุงแก้ไขงาน มีการนำเทคโนโลยีที่หลากหลายมาใช้เพื่อยกระดับการทดสอบวัดและประเมินผลให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด และนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะคนยุคใหม่

บทสรุป

การจัดการเรียนรู้ในโลกยุคใหม่เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะคนยุคใหม่ ภายใต้กรอบประเทศไทย 4.0 สู่ศตวรรษที่ 21 ให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม พลเมืองที่เข้มแข็ง และมีทักษะ ในศตวรรษที่ 21 ต้องมีการพัฒนาปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้ ตั้งแต่หลักสูตรต้องปรับเปลี่ยนให้ สอดคล้องกับผลลัพธ์คุณลักษณะของผู้เรียนยุคใหม่ที่เปลี่ยนไปตามสภาพสังคม มุ่งเน้นให้ผู้เรียน สร้างสรรค์นวัตกรรม และการวิจัยด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถแข่งขันของ ประเทศ ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูต้องเปลี่ยนจากครูสอน เป็นผู้ฝึกสอน (Coach) และอำนวยความสะดวก (Facilitator) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้ลงมือปฏิบัติ และรู้วิธีแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีการใช้วิธีการสอนแบบใหม่ ๆ ที่สามารถตอบสนองการเรียน รายบุคคล คำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ด้านสื่อการสอน มีการ ใช้นวัตกรรมสื่อการสอน สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ได้แก่ E-Learning ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วย ตัวเองได้ง่ายผ่านทางแอปพลิเคชัน หรือ E-book คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) มัลติมีเดีย การประชุม ทางไกล ชุดการสอน วิดีทัศน์แบบมีปฏิสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และ ในการประเมินผลผู้เรียน ควรประเมินจากความเข้าใจ โดยวัดความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ และความเข้าใจเชิงลึกในการแก้ปัญหา ประเมินการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิด สร้างสรรค์ เพื่อผลลัพธ์คุณลักษณะคนยุคใหม่

จากที่สรุปข้างต้น การจัดการเรียนรู้ในโลกยุคใหม่เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะคนยุคใหม่ การ พัฒนาด้านการศึกษา การจัดการเรียนรู้ในโลกยุคใหม่จึงเป็นกระบวนการที่สำคัญส่งผลให้การปรับปรุง ให้การศึกษามีประสิทธิผล การออกแบบการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ให้เหมาะสมกับอนาคตมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ต่าง ๆ ในอนาคตและบรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษาของชาติ ในการพัฒนาคนที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติ ดังนั้นโดยต้องอาศัยความร่วมมือในการขับเคลื่อน ทุกภาคส่วนทั้งผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ บุคลากรทางการศึกษา อย่างจริงจัง ต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

ดิเรก พรสีมา. (2559). *ครูไทย 4.0*. มติชนออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2562, จาก

<https://www.matichon.co.th/news/345042>.

ทศนา แชมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ธนวัฒน์ ศรีไพโรจน์, ดุชนฎี โยเหลา และ ปิยดา สมบัติจินดา. (2561). อิทธิพลของโปรแกรมการโค้ชการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีต่อสมรรถนะของครูผู้สอน. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*. 11(2), 96-110.
- ปราณี อ่อนศรี. (2558). บทบาทผู้สอนต่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารพยาบาลทหารบก*. 16(3), 8-13.
- เยาวเรศ รักดีจิตร. (2557). เอกสารประกอบการเสวนาทางวิชาการ “วันส่งเสริมวิชาการสู่คุณภาพการเรียนการสอน”. 30 กรกฎาคม 2557. ณ หอประชุม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
- วงเดือน นาราสังข์. (2560). พระบรมราโชวาทที่จารึกอยู่ในประวัติศาสตร์ ของชาว มศว (พ.ศ. 2517-2531). *วารสารประวัติศาสตร์*. สืบค้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2562, จาก <http://ejournals.swu.ac.th/index.php/JOH/article/viewFile/9368/8023>.
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ. (2556). *การจัดทำยุทธศาสตร์ศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดความรับผิดชอบ*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนา ประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. สืบค้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=51594&Key=infographics>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561*. สืบค้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2562, จาก C:/Users/user/Downloads/Documents/Publish2.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2559). สกอ.พัฒนานักศึกษาสู่ Thailand 4.0. *อนุสารอุดมศึกษา*. 43, 462: 10-13.
- อรรถพล อนันตวรสกุล. (2562). *แนวปฏิบัติการสอน สำหรับครูสิงคโปร์*. สืบค้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2562, จาก <https://www.facebook.com/MQCenter/posts/714893272267560>
- เอกนถน บางท่าไม้. (2561). การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหา เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในรายวิชาการถ่ายภาพดิจิทัลสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 11(1), 30-51.
- Saylor, Galen J., Alexander, William, M., & Lewis, Arthur, J. (1981). *Curriculum Planning for better Teaching and Learning*. (4th ed.). New York: Holt, Rinehart and Winston.